

O'ZBEKISTON RESPUBLIKASI
OLIIY TA'LIM, FAN VA INNOVATSIYALAR VAZIRLIGI
FARG'ONA DAVLAT UNIVERSITETI

**FarDU.
ILMIY
XABARLAR**

1995-yildan nashr etiladi
Yilda 6 marta chiqadi

5-2023

**НАУЧНЫЙ
ВЕСТНИК.
ФерГУ**

Издаётся с 1995 года
Выходит 6 раз в год

M.Mamadaliyeva	
Korrupsiyaga qarshi kurashish sohasida jamoatchilik nazorati	208
F.M.Mamadova	
Pedagogik madaniyat va kompetensiyani takomillashtirishning uslubiy jihatlari	211
Z.A.Boboyeva	
Uzluksiz ma'naviy tarbiya ijtimoiy barqarorlik va rivojlanishning muhim omili.....	214
G.H.Axmedova	
Jorj Eliotning "Daniel deronda" romanining o'ziga xos jihatlari tahlili.....	219
F.A.Temirova	
Hsg misolida idiomatik lug'atni tuzish yondashuvlarining uslubiy tahlili: taqqoslash, xususiyatlari va tavsiyalari	222
G.Sh.Zununova	
Zamonaviy o'zbek turar joyining dastlabki manbalari haqidagi masalalar bo'yicha	226
F.K.Yusupjanova	
Maxsus fanlarni o'qitishda innovatsion pedagogik texnologiyalar	231
U.Abdullayeva	
Bo'lajak kimyo fani o'qituvchilarini ekologik ta'lim-tarbiyani amalga oshirishga tayyorlash	235
Y.J.Mirzaaxmedova	
Bo'lajak musiqa ta'limi o'qituvchilarida o'zbek musiqasi tarixiga doir bilimlarni rivojlantirish yuzasidan tajriba-sinov ishlarining samaradorligi	241
D.A.Xolmatov	
Odil Yoqubov hikoyalarining janr xususiyatlari	247
Sh.K.Xujamberdiyeva	
Maktabgacha yoshdagi bolalarni badiiy asarlar bilan tanishtirishning zamonaviy texnologiyalari	252
I.I.Soliyev	
OTMLar boshqaruvini isloh qilish va unga yangicha yondashuvlarni tatbiq qilish zarurati.....	257
D.T.Tursunova	
Ijtimoiy faollik tushunchasining mazmun-mohiyati va uning gender xususiyatlari	264
D.D.Boymirzayeva	
Oliy ta'lim muassasalarida tashkiliy-boshqaruv mexanizmlarini isloh qilish va unga yangicha printsiplarini joriy qilish zarurati	270
M.Norinov	
Bo'lajak texnik mutaxassislarining kasbiy kompetensiyasini multimediya vositalari asosida rivojlantirish omillari	275
F.A.Askarov	
Jismoniy yuklama to'g'risida umumiy tushuncha va jismoniy mashqlar yuklamasining pedagogik xususiyatlari	279
S.Y.Xushvaqto, M.M.Jurayev, N.M.Qutlimuratov	
Mahalliy xomashyolar asosida olingan yangi ionitga yod ionlarining sorbsiya kinetikasi	282
U.A.Buriyeva	
Ingliz tilshunosligida to'liqsiz gaplarning shakllanishi	287
N.N.Teshayev	
Taraqqiyotning yangi bosqichida fuqarolik jamiyati ma'naviy-mafkuraviy omillarini mustahkamlash amaliyoti	291
M.Saminjonov	
Turli sohalardagi qasamyodlarning rasmiy tuzilishi.....	295

**BO'LAJAK TEXNIK MUTAXASISLARNING KASBIY KOMPETENSIYASINI
MULTIMEDIYA VOSITALARI ASOSIDA RIVOJLANTIRISH OMILLARI****ФАКТОРЫ РАЗВИТИЯ ПРОФЕССИОНАЛЬНОЙ КОМПЕТЕНТНОСТИ БУДУЩИХ
ТЕХНИЧЕСКИХ СПЕЦИАЛИСТОВ НА БАЗЕ МУЛЬТИМЕДИЙНЫХ СРЕДСТВ****FACTORS FOR THE DEVELOPMENT OF PROFESSIONAL COMPETENCE OF FUTURE
TECHNICAL SPECIALISTS ON THE BASIS OF MULTIMEDIA TOOLS****¹Norinov Muxammadyunus**¹Toshkent axborot texnologiyalari universiteti Farg'ona filiali o'qituvchi**Annotatsiya**

Bugungi kunda iqtisodiy rivojlangan davlatlarda kompetentsiyaviy yondoshuv ta'lim mazmunini modernizatsiya qilib, yangicha o'qitish yo'nalishlaridan biriga aylangan. Bu davlatlardagi umumiy ta'limning yangicha mazmunining asosini o'quvchilarning tayanch kompetentsiyalarini hosil qilish va rivojlantirish tashkil etadi. Har bir jamiyatning taraqqiyoti millat yoshlarini milliy ruhda tarbiyalash, ularni milliy qadriyatlarga asoslangan ijtimoiy hayot, turmush tarziga qay darajada samarali tayyorlanishiga bog'liq. Shu sababli asrlar davomida har bir millat, xalq o'z milliy qadriyatlari negizida yosh avlod tarbiyasini tashkil etishga oid qarashlarni shakllantirib kelgan. Milliy yondashuv asosida tarbiya jarayonini tashkil etish natijasida yoshlar milliy mentalitet xususiyatlarini o'zida namoyon etuvchi sifatlarga ega bo'lganlar.

Ushbu maqolada bo'lajak texnik mutaxassislarning kasbiy kompetensiyasini multimedia vositalari asosida rivojlantirish jihatlari tadqiq etilgan.

Аннотация

Сегодня в экономически развитых странах компетентный подход модернизирует содержание образования, становясь одним из новых направлений обучения. Основой нового содержания общего образования в этих государствах является формирование и развитие базовых компетенций учащихся. От того, насколько эффективно воспитание молодежи нации в национальном духе, их подготовка к общественной жизни, образу жизни, основанному на национальных ценностях, зависит прогресс каждого общества. Поэтому на протяжении веков у каждого народа, народа складывались взгляды на организацию воспитания подрастающего поколения на основе своих национальных ценностей. В результате организации воспитательного процесса на основе национального подхода молодежь приобретает качества, которые выражают в ней особенности национального менталитета.

В данной статье рассмотрены аспекты развития профессиональной компетентности будущих технических специалистов на основе мультимедийных средств.

Abstract

Today, in economically developed countries, the competence approach is modernizing the content of education, becoming one of the new areas of study. The basis of the new content of general education in these states is the formation and development of basic competencies of students. The progress of each society depends on how effective the education of the nation's youth in the national spirit is, their preparation for public life, a way of life based on national values. Therefore, over the centuries, every nation, people have formed views on the organization of the upbringing of the younger generation on the basis of their national values. As a result of the organization of the educational process on the basis of a national approach, young people acquire qualities that express in them the peculiarities of the national mentality.

This article discusses aspects of the development of professional competence of future technical specialists based on multimedia tools.

Kalit so'zlar: kasb etikasi, pedagogika, kasbiy kompetensiya, axborot texnologiyalari, pedagogik mahorat, tarbiya jarayoni.

Ключевые слова: профессиональная этика, педагогика, профессиональная компетентность, информационные технологии, педагогическое мастерство, процесс воспитания.

Key words: professional ethics, pedagogy, professional competence, information technology, pedagogical skills, the process of education.

KIRISH

Ajdodlarimiz bizga inson mehnatining minglab ajoyib namunalari, san'at, fan, adabiyotga doir jahonga mashhur asarlarini qoldirganlar. Ular azaldan yosh avlod ta'lim-tarbiyasini o'zlarining eng muhim vazifalari sifatida ko'rganlar. Asrlar mobaynida insonga ta'lim-tarbiya berishning asosiy tamoyillarini hisobga olgan xalq pedagogikasi rivojlanib va takomillashib kelgan. Yoshlarni vatanparvarlik, insonparvarlik, Vatanga muhabbat va o'zaro hurmat ruhida tarbiyalash xalq pedagogikasining asosiy yo'nalashlaridan biri bo'lgan.

O'zbekiston mustaqillikka erishganidan so'ng uning iqtisodiy va ijtimoiy rivojlanishi uchun keng yo'llar ochildi. Mustaqillikning birinchi kunidan boshlab respublikamizning barcha sohalarini texnik qayta rivojlantirish, zamonaviy texnika va texnologiya bilan ta'minlash hamda xalqaro zamonaviy talablarga javob beruvchi telekommunikatsiyali va kompyuterli aloqa tizimini rivojlantirish dolzarb masalalardan biri bo'lib qoldi. O'zbekiston hamdo'stlik davlatlari orasida birinchilardan bo'lib axborotlashning yaxlit davlat siyosatini amalga oshirishga asos soldi.

ADABIYOTLAR TAHLILI VA METODOLOGIYA

Prezidentimiz Sh.M.Mirziyoyev ta'kidlaganidek: "Dunyodagi rivojlangan mamlakatlar o'z oldiga nafaqat ko'plab mahsulotlar ishlab chiqarish va ularni bozorga olib chiqishni, balki chuqur bilim va ilmiy yutuqlarga asoslangan innovatsion iqtisodiyotga o'tish vazifasini qo'ymoqda. Ya'ni, o'z iqtisodiyotini mavjud tabiiy resurslarni sarflash evaziga emas, innovatsion mahsulotlar yaratish, o'zlashtirish va ilg'or texnologiyalarni ishlab chiqarishga joriy qilish orqali rivojlantirish taraqqiyotning asosiy omiliga aylanmoqda. Mamlakatni innovatsion rivojlantirish strategiyasi va mexanizmlari eng avvalo shu davlatda yaratilgan intellektual va ilmiy-texnikaviy salohiyatdan qanchalik samarali foydalanish bilan chambarchas bog'liq"[1, 5].

Aytish mumkinki, axborot-kommunikatsiya texnologiyalari bir necha million yillar avval odamzod o'rtasida ilk bor o'zaro muloqotga kirishish usullari (turli tovushlar chiqarish, imo-ishora, xatti-harakatlar qilish) paydo bo'lishi bilan birga yuzaga kelgan deb aytish mumkin. Bunda axborot almashinuvi faqat yakka shaxslar o'rtasidagina amalga oshirilgan. Nutq paydo bo'lishi bilan birga (taxminan 100 ming yil oldin) odamlar miyasida axborot to'planishi imkoniyati yuzaga keldi.

Bugungi kunda pedagogika sohasida yangi ilmiy yo'nalish — pedagogik innovatsiya va ta'lim jarayonini yangilash g'oyalarining paydo bo'lishi natijasida pedagog-tarbiyachining pedagogik faoliyatida ham yangi yo'nalish pedagogning innovatsion faoliyati tushunchasi paydo bo'ldi.

Pedagogik texnologiyaning o'ziga xos xususiyati shundan iboratki, unda o'quv maqsadlariga erishishni kafolatlaydigan o'quv jarayoni loyihalashtiriladi va amalga oshiriladi. Texnologik yondashuv, eng avvalo, tasvirlash emas, balki loyihalashtirilgan natijalarni amalga oshirish imkonini beruvchi amaliy ko'rsatmali tuzilmada o'z ifodasini topadi. Maqsadga yo'naltirilganlik, oraliq natijalarni tashxislik tekshirib borish, ta'limni alohida o'qitish lavhalariga ajratish kabi usullar hozirgi kunga kelib qayta-qayta takrorlash mumkin bo'lgan ta'lim texnologiyasi g'oyasida mujassamlangan.

"Bugungi tezkor davr ta'lim oluvchilar, shu jumladan o'quvchilarni ham qisqa muddatda va asosli ma'lumotlar bilan qurollantirish, ular tomonidan turli fan asoslarini puxta o'zlashtirilishi uchun zarur shart-sharoitlarni yaratishni taqozo etmoqda. Zamonaviy sharoitda ta'lim jarayonining barcha imkoniyatlariga ko'ra shaxsni rivojlantirish, ijtimoiylashtirish va unda mustaqil, tanqidiy, ijodiy fikrlash qobiliyatlarini tarbiyalashga yo'naltirilishi talab qilinmoqda"[2, 4].

Respublikamizning taniqli olimlari ilmiy asoslangan, mintaqamizning ijtimoiy-pedagogik sharoitiga moslashgan pedagogik texnologiyalarni yaratish va ularni ta'lim-tarbiya amaliyotida qo'llashga intilmoqdalar. O'quv-tarbiya ishlari jarayonida talaba yoshlarni ijodiy fikrlashga, o'zgaruvchan vaziyatlarga o'rgatish, erkin raqobat asosida faoliyatni tashkil etish hamda talabalarni axborot texnologiyalari, elektron darsliklar, versiyalar va multimedialardan amaliy mashg'ulotlarda foydalanishi muhimdir. Bu esa talabalarda mustaqillik, erkin fikrlashni tarbiyalashni, o'quv faoliyatini tahlil qilishni, istiqbolda kasbiy mahorat va kompyuter savodxonligini orttirish bo'yicha rejalarini aniq belgilashiga erishishni ularning ichki ehtiyojiga aylantirish talab etilganligini ko'ramiz.

Fikrimizcha, kasbiy kompetentlik – mutaxassis tomonidan kasbiy faoliyatni oshirish uchun kerak bo'lgan bilimlarning, ko'nikma va malakalarning egallanishi va ularni o'z faoliyati davomida munosib qo'llay olishidir. O'qituvchi albatta, alohida bilim ko'nikmalarni egallashi bilan birga, ma'lum bir mustaqil yo'nalish boyicha bilimlar va harakatlarni o'zlashtirilishini nazarda tutadi.

O'qituvchining kasbiy kompetensiyasi tizimi – pedagogik mahorat orqali namoyon bo'ladi. Kasbiy tayyorgarlik modelini shakllantirishda umumiylikdan xususiy mahorat sari boriladi. Umumiy mahorat – bu pedagogik fikr yuritish va faoliyat yurgazish hisoblanadi, fakt va hodisalarni nazariy jihatdan tahlil qilishga undaydi. Pedagog uchun zarur bo'lgan mahoratning bu ikki unsurini birlashtirish asosida konkretlikdan obstraklikka, ya'ni aniqlikdan mavhumlik sari o'tiladi. Ular sezgi, tafakkur va nazariy asoslarda yuz beradi. Tahlil etishni nazariy darajaga olib chiqish mahorati bo'lg'usi o'qituvchilarni pedagogik mahoratga o'rgatishning yoki pedagogik mahoratni yanada

takomillashtirishning eng muhim vazifalaridan biri sanaladi. Pedagogik masalalarning umumlashganligiga qaramay, pirovard natija, echim “fikrlash, faoliyat yurgazish, fikrlash” mana shu uchlikka kelib taqaladi hamda pedagogik faoliyat unsurlari va unga mos bo‘lgan axborot bilan uyg‘unlashib ketadi. Natijada o‘qituvchining kasbiy kompetentligi modeli uning nazariy va amaliy tayyorgarligi sifatida namoyon bo‘ladi.

NATIJARLAR VA MUHOKAMA

Multimedia — bu informatika fanining dasturiy va texnikaviy vositalari asosida audio, video matn, grafika va animatsiya effektlari asosida o‘quv materiallarini o‘quvchilarga yetkazib berishni mujassamlangan holdagi ko‘rinishidir, degan ta‘rif eng maqbuli deb hisoblaymiz.

Multimedia vositalari asosida o‘quvchilarni o‘qitish quyidagi afzalliklariga ega:

Berilayotgan materialni chuqurroq, mukammalroq o‘zlashtirish imkoniyati bor;

Ta‘lim olishning yangi sohalari bilan yaqindan aloqa qilish ishtiyoqi yanada ortadi;

Ta‘lim olish vaqtining qisqarish natijasida, vaqtni tejash imkoniyatiga erishish;

Olingan bilimlar kishi xotirasida uzoq muddat saqlanib, kerak bo‘lganda amaliyotda qo‘llash imkoniyatiga erishiladi.

Multimedia mahsulotlarini qaysi iste‘molchilar guruhlariga yo‘naltirilganligiga qarab bir necha toifalarga bo‘lish mumkin. Ulardan biri uyda kompyuterlari bo‘lganlar uchun mo‘ljallangan — bu o‘quv, rivojlanish dasturlari, barcha turdagi ensiklopediyalar va ma‘lumotnomalar, grafik dasturlar, oddiy musiqiy muharrirlar, bolalar uchun dasturlar, o‘yinlar va boshqalar. Multimedia Harakatsiz tasvirlar va harakatlanuvchi video, animatsion kompyuter grafikalari va matnlari, nutq va yuqori sifatli ovoz bilan ishlashni ta‘minlaydigan interaktiv tizimlarmi. Multimedia — bitta foydalanuvchi mahsulotida matn, grafik, audio va video ma‘lumotlarning birlashtirilishi, animatsiya, foydalanuvchi uchun esa qayta aloqa qilish imkoniyati qo‘shiladi, interaktivlik xususiyati. Bu shuni anglatadiki, multimedia — bu kompyuter va tashqi muhit o‘rtasida ma‘lumot almashish vositasi. Interaktivlik (lotincha inter — oralig‘ida), ekran bilan faol aloqada bo‘lish, u bilan qandaydir do‘stona "uchrashuv" tashkil qilish qobiliyati — tafsilotlarni so‘rash, savollar berish va hatto voqealar rivojini o‘zgartirish, ekranga ularning turli xil variantlarini taklif qilish.

Multimedia chiziqli va chiziqli bo‘lmagan deb tasniflanishi mumkin. Bir nechta media elementlarni taqdim etishning eng oddiy shakli bu chiziqli loyihadir. Chiziqli multimedia holatida, odam ma‘lumot chiqishiga hech qanday. Bunday holda, foydalanuvchi faqat ommaviy axborot vositalarini passiv ko‘rishni amalga oshirishi mumkin. Media-fayllarni ko‘rish ketma-ketligi ssenariyga ega. Axborotni taqdim etishning chiziqli bo‘lmagan usuli, odamga media-display bilan qandaydir ta‘sir o‘tkazish orqali ma‘lumotni namoyish qilishda ishtirok etish imkoniyatini beradi. Agar foydalanuvchiga tanlov va boshqarish berilsa, ommaviy axborot vositasi chiziqli va interaktiv bo‘ladi. Inson va kompyuterning o‘zaro ta‘sirining ushbu usuli kompyuter o‘yinlari toifalarida to‘liq ifodalangan. Axborotni taqdim etishning chiziqli va chiziqli bo‘lmagan usuli misolida, biz bunday vaziyatni taqdimot sifatida ko‘rib chiqishimiz mumkin. Agar taqdimot magnitofonga yozilgan va tinglovchilarga namoyish etilgan bo‘lsa, unda ma‘lumotni etkazib berishning ushbu uslubini chiziqli deb atash mumkin, chunki ushbu taqdimotni tomosha qilganlar ma‘ruzachiga ta‘sir o‘tkazish imkoniyatiga ega emaslar. Jonli taqdimot holatida tinglovchilar ma‘ruzachiga savollar berishlari va u bilan boshqa yo‘llar bilan muomala qilish imkoniyatiga ega, bu ma‘ruzachiga taqdimot mavzusidan uzoqlashishga imkon beradi, masalan, ba‘zi bir atamalarni tushuntirish yoki ma‘ruzaning munozarali qismlarini batafsilroq ko‘rsatish. Shunday qilib, jonli taqdimot ma‘lumotni chiziqli bo‘lmagan (interaktiv) usul sifatida taqdim etilishi mumkin.

Jamiyatni axborotlashtirish deganda inson faoliyatining barcha ijtimoiy ahamiyatga ega bo‘lgan sohalarida boyitilgan bilimlar, ishonchli axborotlar bilan to‘liq va o‘z vaqtida foydalanishni ta‘minlashga qaratilgan va o‘z vaqtida foydalanishni ta‘minlashga qaratilgan kompleks chora-tadbirlarni hamma joylarda tatbiq etish tushuniladi. Axborot xuddi an‘anaviy resurslar kabi izlab topish, tarqatish mumkin bo‘lgan resursga aylandi.

Mamlakatimizda axborot kommunikatsiya texnologiyalari jadallik bilan rivojlanayotgan, globallashtirish, dunyo bozorida raqobat tobora kuchayib borayotgan bir davrda, demokratik taraqqiyot, modernizatsiya va yangilanish borasida belgilangan maqsadlarga erishishda eng muhim qadriyat va hal qiluvchi kuch bo‘lgan bilimli va intellektual rivojlangan avlodni tarbiyalash muhim omil bo‘lmoqda.

Yoshlarning bilim va iqtidorini chuqurlashtirish, ularning kelgusida malakali kadrlar bo'lib O'zbekistonni yanada rivojlantirishdagi ishtirokini ta'minlash maqsadida ta'lim jarayoniga zamonaviy yondashuvlar joriy etilmoqda, shunga javoban bilimimizni, ishimizni samarali va amaliyotga joriy etishda natijaviylikka etiborni qaratmiz.

Ta'lim muassasalari o'qituvchilarining aksariyati pedagogik jarayonlarni tashkil etish va boshqarishda o'qituvchining asosiy vazifalari ta'lim-tarbiya jarayonini ilmiy asosda tashkil etish va nazorat qilish, ta'lim-tarbiya jarayonida o'quvchilarga o'rganilishi rejalashtirilgan mavzu bo'yicha zaruriy axborotlarni etkazib berishdan iborat deb hisoblaydilar.

Ta'limni modernizatsiyalashdan maqsad ta'limning taraqqiyotini ta'minlash va tizimda XXI asrda yashayotgan jamiyatning ehtiyojlari, iqtisodiy va ijtimoiy ehtiyojlari, har bir shaxsning va oilaning ehtiyojlari aks etishi lozim. Bunday taraqqiyot tizimini yaratish uchun quyidagi vazifalarni amalga oshirish lozim:

- davlat tomonidan to'liq ta'lim olish huquqini ta'minlanishi;
- ta'lim tizimining barcha bosqichlarida zamonaviy ta'lim sifatini ta'minlash;
- ta'limning huquqiy-me'yoriy bazasini takomillashtirish va tashkiliy-iqtisodiy mexanizmlarni yangi resurslarini aniqlash va jalb etish;
- pedagog kadrlarning kasbiy-innovatsion kompetentligini rivojlantirish va rag'batlantirish;
- ta'lim tizimiga axborot-kommunikatsiya texnologiyalarining so'nggi yutuqlarini keng joriy etish;

XULOSA

Ta'lim jarayonida ko'p tomonlama aloqa shakli mutlaqo boshqa shakl bo'lib, faol usuldir. Ko'p tomonlama aloqa o'quv jarayonining har bir subyekti, o'qituvchi va talabaning faolligini, o'qituvchi tomonidan repressiv boshqaruv choralari va avtoritar nazoratning yo'qligini anglatadi. Talabalar o'rtasidagi intensiv aloqa aloqalari soni ko'paya boshlaydi.

Shuni tushuntirish kerakki, ko'p tomonlama muloqotning mohiyati nafaqat talabalarning o'z-o'zidan ahamiyatli bo'lgan bayonotlarini, balki o'quv jarayoniga o'z bilimlarini kiritishni ham o'z ichiga oladi.

ADABIYOTLAR RO'YXATI

1. Mirziyoyev Sh.M. Milliy taraqqiyot yo'limizni qat'iyat bilan davom ettirib, yangi bosqichga ko'taramiz. Toshkent: "O'zbekiston", 2017.
2. Muslimov N.A., Usmonboyeva M.H., Sayfurov D.M., To'rayev A.B. Innovatsion ta'lim texnologiyalari. Toshkent, 2015.
3. Pedagogika fanidan izohli lug'at / Tuzuvchilar J.Yu.Hasanboyev va boshq. Toshkent, 2009.
4. Sayidahmedov N. Pedagogik mahorat va pedagogik texnologiya. Toshkent, 2003.
5. Gulnoza, K. (2023). MAMLAKATIMIZDA YOSHLAR AXLOQIY MADANIYATINI YUKSALTIRISHDA DAVLAT HAMDA FUQAROLIK JAMIYATI INSTITUTLARINING O'RNINI. *European Journal of Interdisciplinary Research and Development*, 15, 444-448.
6. Mukhommadyunus, N., & Akhrorbek, E. (2023). ASPECTS OF THE FORMATION OF TEACHER PROFESSIONAL COMPETENCE. *American Journal of Pedagogical and Educational Research*, 16, 192-197.
7. Teshaboev, M., Karimov, U., & Karimova, G. (2023). SCIENTIFIC AND METHODOLOGICAL FOUNDATIONS OF APPLIED PHILOSOPHY. *Oriental Journal of Social Sciences*, 3(05), 69-80.
8. Muhammadyunus, N., & Axrorbek, E. (2023). BO'LAJAK MUHANDISLARDA KASBIY KOMPETENTLIKNI SHAKLLANTIRISHNING INNOVATSION JIHATLARI. *European Journal of Interdisciplinary Research and Development*, 18, 144-149.
9. Norinov, M., Ergashev, A., & Normatov, E. (2023). MASOFAVIY O'QITISH MODELLARI VA UNING SAMARALI JIHATLARI. *European Journal of Interdisciplinary Research and Development*, 19.
10. Norinov, M. U. (2023). MASOFAVIY TA'LIM TIZIMIDA O'QITISHNING TEXNIKA VOSITALARIDAN SAMARALI FOYDALANISH. *European Journal of Interdisciplinary Research and Development*, 20, 199-207.
11. Norinov, M., & Yusufjonova, O. (2023). EFFECTIVE ASPECTS OF THE APPLICATION OF INNOVATIVE TECHNOLOGIES IN THE LESSONS OF THE UZBEK LANGUAGE. *IMRAS*, 6(6), 344-353.